

Een toekomst- bestendige provincie? De bouw maakt het.

Adviezen, suggesties en ideeën
voor het verkiezingsprogramma

Provinciale
Statenverkiezingen
2023

juli 2022

Nog nooit was het zo uitdagend

De provincies staan voor belangrijke keuzes. De toegevoegde waarde van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten klinkt luidt door in de vele discussies over duurzaamheid, energie, woningbouw, bereikbaarheid, natuur en stikstof. En waar provinciale politici steeds vaker belangrijke besluiten moeten nemen, zijn er ook mensen nodig die besluiten omzetten in acties.

En daar vind je met de bouw een belangrijke partner.

Want de bouw maakt het. Van gave kans tot ingewikkeld knelpunt. De bouw is altijd nodig om jouw ambitie, idee en visie om te zetten in oplossingen die werken voor jouw provincie. Dat doen we met trots, maar we kunnen het niet alleen. Jij als provinciaal politicus bent daar enorm belangrijk voor. De provincie schept mogelijkheden, houdt regie op ruimte, is opdrachtgever, regelgever en aanjager. En juist daarom geven we graag onze inbreng mee aan het verkiezingsprogramma van jouw partij. Want samen kunnen we jouw ambities realiseren.

Dat is geen zendwerk. Sterker nog, alleen door samenwerking komen we verder. Daarom geven we via deze brief graag mee welke kansen wij zien op infrastructuur, woningbouw, verduurzaming, stikstof en menselijk kapitaal. Als je daar vragen bij hebt, verbeteringen ziet of een uitdaging wilt delen, neem dan contact met ons op. Dat kan met Johran Willegers via j.willegers@bouwendnederland.nl of **06 12 74 59 13**.

Ik hoop dat we je met deze visie voor provinciale keuzes en kansen de handvatten voor jouw verkiezingsprogramma meegeven waar je wat mee kunt.

Met hartelijke groet,

Maxime Verhagen

Voorzitter Koninklijke Bouwend Nederland

1. Toekomstbestendige mobiliteit?

De bouw maakt het.

Investeren in onze infrastructuur is investeren in de oplossing voor veel maatschappelijke problemen. Of het nu gaat om het ontsluiten van nieuwe woonwijken, het klimaatbestendig maken van ons land, een energienet dat transities aankan of het soepel laten lopen van onze reis over fietspad, weg, water en spoor. Als grote opdrachtgever spelen provincies hierbij een cruciale rol. Met een stabiele stroom aan opdrachten gaan de maatschappelijke en economische opbrengsten hand in hand en versterken ze elkaar. Zo kan de sector verder innoveren en zich blijven inzetten voor werving en behoud van vakkrachten.

Hoe maken we dit mogelijk?

- 1** Het is belangrijk dat het onderhoud van provinciale infra op peil blijft. Hiervoor zijn voldoende middelen nodig want nu bezuinigen leidt later tot hogere kosten. Ook zien we dat bijvoorbeeld bruggen door achterstallig onderhoud (gedeeltelijk) worden afgesloten. Zowel de doorstroming, het vestigingsklimaat, als de veiligheid van weggebruikers mogen niet in het geding komen.
- 2** Een Meerjarenprogramma Renovatie en Onderhoud is dé oplossing om de kwaliteit van de infra op peil te houden en anticyclisch te kunnen investeren. Op die manier nemen de werkgelegenheid en baan zekerheid toe. Publieke opdrachtgevers hanteren vaak een jaarcyclus waarbij aan het begin plannen worden gemaakt die allemaal in het tweede deel van het jaar uitgevoerd moeten worden. Dat legt een grote druk op continuïteit van bedrijven en werkt kostenverhogend voor de provincie.
- 3** De komende jaren groeit zowel het inwonersaantal als het aantal banen. Een goede aansluiting zorgt voor een optimaal vestigingsklimaat voor het bedrijfsleven en maakt het voor (nieuwe) inwoners eenvoudig om te reizen. Verkeer en vervoer houdt niet op bij de provinciegrenzen. Kijk naar (inter) nationale verbindingen met economische gebieden en zorg dat deze verstevigd worden. .
- 4** Gericht aanbestedingsbeleid zorgt voor slimmere, kosten-efficiëntere en duurzame oplossingen. De CO₂- en stikstofreductie kan bijvoorbeeld enorm worden gestimuleerd als consequent het emissieloos/emissiearm uitvoeren van de opdracht als gunningscriterium wordt toegepast. Kijk bij de aanleg of onderhoud van wegen hoe je dit klimaatadaptief en natuurinclusief kan uitvoeren of ontwerpen.
- 5** Een uitvoeringsplan kan gezamenlijk opgesteld worden om de energie-infrastructureur en laadinfrastructuur klaar te maken voor ontwikkelingen als warmtenetten, waterstof en extra druk op het net door elektrisch rijden en emissieloos bouwen. Ga in een vroeg stadium in gesprek met de hele keten over het efficiënt en betaalbaar uitvoeren van de opgave.

2. Een passend huis voor iedereen? De bouw maakt het.

Te veel starters, jonge gezinnen en doorstromers kunnen geen passend huis vinden. Het tekort loopt de komende jaren nog verder op, tot maar liefst 316.000 woningen in 2024. Om dit probleem op te lossen, is het belangrijk dat zowel de bouwsector als de overheid alle zeilen bijzet. Ook de provincie speelt hierin een belangrijke rol. De Provinciale Staten zijn immers voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de ruimtelijke ordening in Nederland. Dat betekent dat de provincie keuzes moet maken over waar er wordt gebouwd en hoeveel vrijheid gemeenten krijgen om ruimte vrij te maken voor woningbouw in bestemmingsplannen. Realistische plancapaciteit voor woningbouw leidt tot een stabiele stroom aan projecten. Samen met betrouwbare besluitvorming ontstaat op die manier regelmatige woningbouwproductie. Dit heeft een positief effect op de zekerheid wanneer huizen gerealiseerd worden, het verminderen van vertragingen, het stimuleren van innovatie en een sterke werkgelegenheid.

Hoe maken we dit mogelijk?

- 1** Wees pragmatisch in de woningbouwopgave en stuur op aantallen te bouwen woningen. Daag de gemeenten uit om een concreet bod op tafel te leggen qua aantal huizen en moment van realisatie. Op die manier is beter aanspraak te maken op landelijke fondsen.
- 2** Het instellen van een 'vliegende brigade' helpt gemeenten bij het afhandelen van vergunningverlening. Een groot knelpunt in de bouw is momenteel het capaciteitstekort bij gemeenten. De provincie zou hiermee kunnen bijspringen en de druk op gemeenten verlichten.
- 3** Zo'n 30% van de harde en zachte plannen loopt vertraging op of gaat toch niet door. Bij binnenstedelijke ontwikkelingen is de uitval vanwege de complexiteit van de projecten hoger. Zorg daarom voor voldoende plancapaciteit van ten minste 130% van de behoefte.
- 4** Een deel van de woningbouwopgave kan binnenstedelijk worden gerealiseerd, maar niet alles. Bouw daarom binnenstedelijk waar dat makkelijk en betaalbaar kan én wijs op tijd buitenstedelijke locaties aan. Buitenstedelijk bouwen is minder complex, gaat sneller, is goedkoper en levert vaak betere grondexploitaties voor gemeenten op. Met de woningbouwopgave die nu voorligt is het vooral zaak om snel kwalitatief goede woningen te bouwen, ook buitenstedelijk.
- 5** Bouw conform de wettelijke normen. Een stapeling van extra eisen zet de betaalbaarheid van nieuwbouwwoningen verder onder druk.
- 6** Een woningbouwprogrammering wordt effectiever als die is gebaseerd op actueel onderzoek naar de plaatselijke woonbehoefte in zowel aantallen als kwaliteit. Gebruik hierbij de kennis van regionale marktpartijen.

3. Een duurzame regio? De bouw maakt het.

Om de duurzaamheidsambities in de bebouwde omgeving te halen zijn forse transitie en investeringen noodzakelijk. Alleen als we duurzaamheid in een aanbesteding serieus meenemen, is Nederland in 2050 energieneutraal, circulair en klimaatbestendig. Bouw- en infrabedrijven staan klaar om innovatieve oplossingen toe te passen om klimaatbestendig te bouwen. Via het programma *De Groene Koers* wordt er volop ingezet op een emissievrije bouwplaats en via het platform KAN Bouwen doen we ervaring op met klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen. Technisch is al veel mogelijk, maar opdrachtgevers benutten de innovatieve oplossingen nog onvoldoende.

Hoe maken we dit mogelijk?

- 1 Duurzamer aanbesteden is groener en slimmer, dus formuleer als concreet doel om opgenomen te worden of te stijgen op de lijst van de **Top 25 Duurzame Aanbesteders**.
- 2 Geef bouwers de ruimte om zich op duurzaamheid te onderscheiden door dit bij de gunningen van projecten zwaar mee te wegen. Doe dit op het moment dat er nog duurzame ontwerpkeuzes mogelijk zijn, bijvoorbeeld via een bouwteam.
- 3 Integraal werken aan gebieden die bestand zijn tegen droogte en wateroverlast kan alleen door klimaatadaptatie op te nemen in omgevings- en uitvoeringsplannen en ondernemers daarbij te betrekken. Op dit moment werken we in opdracht van het ministerie BZK aan een maatlat klimaatadaptatie in de gebouwde omgeving. Deze is naar verwachting eind 2022 gereed. Gebruik deze als uitgangspunt zodat we in Nederland meer uniformiteit krijgen in het werken aan klimaatadaptatie.
- 4 De Milieukostenindicator (MKI) is een nuttig instrument bij aanbestedingen voor asfalt en betonwerken om de duurzaamheidslat keer op keer hoger te leggen.
- 5 Speel een verbindende rol in (boven)gemeentelijke afstemming van plannen aangaande warmtenetten en tussen Rijk en gemeenten op het gebied van verduurzaming.
- 6 Zorg in overleg met netbeheerders dat er voldoende capaciteit op het net is om stroom terug te leveren en om nieuwe woningen én bedrijven aan te sluiten.
- 7 Zorg voor voldoende laadpalen om de mobiliteit te verduurzamen en emissieloos bouwen te stimuleren.

4. Duurzaam evenwicht tussen natuur en ontwikkeling? De bouw maakt het.

Het recente stikstofplan van het kabinet is een gedurfd plan voor het noodzakelijke herstel voor de Nederlandse natuur. Bouwend Nederland wil de nadere uitwerking van de plannen door de provincies kritisch blijven volgen en deze samen toetsen op helderheid, uitvoerbaarheid en snelheid. Helaas moeten we wel constateren dat bij de reductiedoelen van het kabinet geen ruimte is ingebouwd voor de vergunningverlening die op de korte termijn nodig is voor nieuwe economische ontwikkelingen. Doelen op het gebied van woningbouw, klimaatadaptatie, verduurzaming, energietransitie en mobiliteit dreigen zo onhaalbaar te worden. Daarom is een versnelling in de aanpak noodzakelijk waardoor zowel natuurherstel als vergunningverlening van de grond komen.

De provincie heeft de belangrijke taak en verantwoordelijkheid om juridisch houdbaar beleid te formuleren om zowel natuurherstel te bevorderen, als ook de economische en maatschappelijke ambities op het gebied van bouw en infrastructuur te versnellen. Dat is geen gemakkelijke opgave.

Hoe maken we dit mogelijk?

- 1** Om de benodigde 900.000 woningen te bouwen zijn veel – en steeds nieuwe – vergunningen nodig. Vergunningen kunnen nu vaak niet verstrekt worden door het gebrek aan ontwikkelruimte. Zorg dat door de provinciale gebiedsgerichte aanpak op korte termijn en versneld stikstofruimte beschikbaar komt, registreer dit en laat het ten goede komen aan alle sectoren om zo te komen tot natuurherstel, bereikbare huizen, economische ontwikkeling en legalisatie van PAS-melders.
- 2** Investeer in kennis over, en juridische houdbaarheid van, provinciaal beleid. Ondernemers moeten er op aan kunnen dat provinciaal beleid standhoudt bij de rechter.
- 3** Stimuleer en ondersteun initiatieven die verduurzaming van bouw materieel versnellen.
- 4** Pak stevig de regie als provincie en zorg dat alle relevante spelers het gebiedsproces meedragen, zodat maatregelen zo snel mogelijk uitgevoerd kunnen worden.

5. De banen voor de toekomst? De bouw maakt het.

Kennis is de brandstof voor de economie van morgen en in de kenniseconomie maken mensen het verschil. De bouw- en infrasector is hiervan een zeer duidelijk voorbeeld. Wendbaarheid is van groot belang voor de arbeidsmarkt van de toekomst. De belangrijke transities voor de groene industriële revolutie gaan honderd duizenden banen opleveren. Het vraagt goede samenwerking om die kansen te benutten. Als sector roepen wij de provincies dan ook op het voortouw te nemen in het stimuleren van innovaties in aanbestedingen, in het aanjagen van arbeidsmarktontwikkelingen, in het bij elkaar brengen van partijen. Bij uitstek zaken waar de provincie een belangrijke rol in kan spelen. Om transities te realiseren zijn juiste keuzes vandaag al nodig. Meer programmatisch aanbesteden zorgt voor continuïteit en een optimale personeelsinzet. Ook biedt het ruimte voor investeringen in technologische innovaties die de arbeidsproductiviteit verhogen.

Hoe maken we dit mogelijk?

- 1** Bij aanbesteden op basis van programma's hoeven investeringen niet binnen één project te worden terugverdiend.
- 2** Verbind onderwijs en bedrijfsleven zodat de hele provincie (zeker ook het MKB) kan profiteren van aanwezige kennis.
- 3** Leid in samenwerking met onderwijsinstellingen gericht op voor de energietransitie en pak de verbindende rol als provincie door zoveel mogelijk mensen via reguliere instroom en zij-instroom aan het werk te brengen. Transitie- en/of aanjaagteams dragen bij
- 4** aan goede samenwerking met en tussen de arbeidsmarktregio's en verdienen daarom provinciale ondersteuning.
- 5** Steun en stimuleer gemeenten om te stijgen op de ranglijst van MKB-vriendelijkste gemeenten en formuleer zelf beleid en regelingen die de positie van het MKB versterken, bijvoorbeeld in digitalisering.
- 6** Stimuleer, ondersteun en doe mee in leer- en innovatieprogramma's.

Best practices

OVERIJSSSEL BIJDT MKB-VOUCHERS
AAN VOOR DIGITALISERING >

ZEELAND HEEFT EEN EUROPESE
PRIJS GEWONNEN VOOR
INNOVATIEF INKOPEN >

LIMBURG BEVORDERT INSTROOM
DOOR DE TECHNIEK COALITIE >

NOORD-BRABANT WERKT SAMEN
MET DIVERSE STAKEHOLDERS IN
EEN TECHNIEK COALITIE >

IN ZEELAND STELT DE VERSNELLINGS-
KAMER AMBTELIJKE CAPACITEIT
BESCHIKBAAR VOOR GEMEENTEN >

NOORD-HOLLAND BIJDT SERVICE PUN-
TEN TECHNIEK VOOR (ZIJ-)INSTROMERS
IN DE BOUW EN TECHNIEK >

UTRECHT HEEFT EEN GOEDE
HUMAN CAPITAL AGENDA DIE DE
ARBEIDSMARKT STRUTUREEL
WIL VERBETEREN >

ZUID-HOLLAND HEEFT EEN UITGE-
BREIDE HUMAN CAPITAL AGENDA MET
VEEL PROJECTEN OPGESTELD >

HANDREIKING VOOR KLIMAAT-
ADAPTIEVE EN NATUURINCLUSIEVE
WEGEN >

SAMENWERKINGSPLATFORM VANUIT
DE BOUWSECTOR INZAKE
KLIMAATADAPTIEF BOUWEN >

STIKSTOFAKKOORD 'DUURZAAM EVEN-
WICHT' VAN LTO, VNO, MKB-NEDERLAND,
BOUWEND NEDERLAND, NATUURMONU-
MENTEN EN NATUUR & MILIEU >

BOUWSTROOM HAAGLANDEN, EEN
VAN DE OPLOSSINGEN VOOR
WOONCRISIS >

